

Länsstyrelsen
i Jönköpings län

Redovisning

Datum
2019-01-31

Beteckning
425-1042-2019

Sida 1/22

Er beteckning
425-11001-2018

Andreas Olsson
Energj- och klimatstrateg
Utvecklingsavdelningen
010 - 223 64 74

Mottagare
Länsstyrelsen Dalarna

dalarna@lansstyrelsen.se

kopia till
Erik Särholm
erik.sarnholm@lansstyrelsen.se

Jörgen S Persson
jorgen.spersson@lansstyrelsen.se

Ylva Gjetrang
ylva.gjetrang@lansstyrelsen.se

***Redovisning av
uppdrag 19
i Länsstyrelsernas
regleringsbrev 2018***

Anvisningar för redovisning av uppdrag 19 i länsstyrelsernas regleringsbrev 2018

Inlämnade av redovisningar

Redovisning ska lämnas till Länsstyrelsen Dalarna senast den 31 januari 2019. Redovisningen skickas i word-format till dalarna@lansstyrelsen.se med kopia till erik.sarnholm@lansstyrelsen.se, jorgen.s.persson@lansstyrelsen.se och ylva.gjetrang@lansstyrelsen.se. Ange Länsstyrelsen Dalarnas dnr 425-11001-2018 i rubriken.

Baserat på länens redovisningar kommer LEKS att ge underlag till Länsstyrelsen Dalarna som senast den 22 februari 2019 ska redovisa länsstyrelsernas arbete med klimatinvesteringar till Naturvårdsverket och senast 31 mars 2019 ska redovisa en sammanställning och bedömning av länsstyrelsernas arbete med övriga delar av uppdraget till Miljö- och energidepartementet.

Ekonomisk slutredovisning

Länsstyrelsen Örebro kommer att göra en central utsökning den 1 februari 2019 för den ekonomiska slutredovisningen, som länsstyrelserna får kvalitetkontrollera. Återkoppling på utsökta uppgifter samt eventuella ombokningar måste ske senast den 15 februari 2019.

För skribenter

Upplägget i redovisningen följer regleringsbrevets uppställning av uppdraget i punktsatser, som här benämns ”arbetsområden”.

Redovisningen gäller för arbete under verksamhetsåret 2018. Insatser som genomförts innan, eller efter, 2018 ska därför inte redovisas. Generellt ska enbart det som inte redovisas i annan redovisning av länsstyrelsens arbete tas med i redovisningen. Undvik även att redovisa samma insatser flera gånger under olika arbetsområden i denna redovisning.

Var så konkreta som möjligt vid bedömningen av insatsernas effekter, och beskriv på vilka grunder som bedömningen är gjord.

Observera att Regeringskansliet är intresserade av vårt regionala/lokala perspektiv på behov av nya och/eller förändrade styrmedel eller uppdrag. Lagg gärna därför betydande vikt vid näst sista frågan under *Kompletterande frågor*.

Vänligen skriv kortfattat!

Bedömning

För alla delar i uppdrag 19 i länsstyrelsernas regleringsbrev för 2018 förutom arbetet med klimatinvesteringar, som redovisas separat, ska LEKS ska göra en bedömning av respektive länsstyrelses arbete. LEKS kommer att bedöma varje länsstyrelses arbete utifrån hur länsstyrelsen möter upp mot sitt regleringsbrevsuppdrag, enligt följande:

- **Godkänt:** Arbetet som genomförs är i fas med det som anges i regleringsbrevsuppdraget.
- **Arbete kvarstår:** Arbete pågår inom arbetsområdet men arbetsinsatsen bör utökas för att möta upp mot regleringsbrevsuppdraget.
- **Bristfällig information:** Tillräcklig information saknas i länsstyrelsens rapportering till Länsstyrelsen Dalarna för att LEKS ska kunna göra en bedömning om länsstyrelsens arbete inom arbetsområdet.

För varje länsstyrelse kommer det att göras en bedömning för varje arbetsområde (punktsats i regleringsbrevet) som länsstyrelserna arbetat med under 2018, samt en samlad bedömning för alla arbetsområden under året. I Tabell 1 beskrivs LEKS tolkning av vad som krävs för att nå bedömningen Godkänt för de olika arbetsområdena.

Tabell 1. Kriterier för bedömning av länsstyrelsernas arbete med uppdrag om minskad klimatpåverkan och energiomställning under år 2018.

Arbetsområde	Insatser som enligt LEKS tolkning krävs för bedömningen Godkänt inom respektive arbetsområde
Med långsiktigt perspektiv främja, samordna och leda det regionala arbetet	<p>Bedrivit ett aktivt arbete med att:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Samordna det regionala arbetet, t.ex. genom någon form av systematisk och formaliserad samverkan (typ klimatråd), och • leda det regionala arbetet, t.ex. genom att ta en ledande roll i samverkansforum och i främjandearbetet, och • främja det regionala arbetet, t.ex. genom att driva projekt, anordna utbildningar och seminarier eller bidra till kunskapshöjning.
Ta fram nya långsiktiga regionala energi- och klimatstrategier	<ul style="list-style-type: none"> • Påbörjat arbetet med ny strategi på så sätt att den kan fastställas innan 15 okt 2019, eller • har en beslutad strategi som kan anses uppfylla uppdraget.
Samordna åtgärder för fossilfria transporter och ta fram regionala planer för infrastruktur för elfordon och förnybara drivmedel	<ul style="list-style-type: none"> • Påbörjat arbetet med plan för infrastruktur för elfordon och förnybara drivmedel på så sätt att den kan fastställas innan 15 okt 2019.
Verka för ökad andel förnybar energi	<ul style="list-style-type: none"> • Genomfört insatser som väsentligt bidragit till att främja ökad andel förnybar energi i länet, särskilt avseende vindkraftens förutsättningar.
Ökat genomslag av energi- och klimatmål i sakområden	<ul style="list-style-type: none"> • Har ett systematiskt arbete för att integrera energi- och klimatfrågor i verksamheten, och • genomfört aktiviteter som väsentligt bidragit till integrering inom sakområden.
Samverka mellan länsstyrelserna	<ul style="list-style-type: none"> • Bidragit till samverkan mellan länsstyrelser, t.ex. genom deltagande och medverkan i LEKS möten och utvecklingsinsatser.
Bedöma insatsernas effekter	<ul style="list-style-type: none"> • Genomfört någon form av uppföljning av insatsernas effekter av, t.ex. genom enkäter, intervjuer eller indikatoruppföljning, och • bedömt om det är möjligt att bedöma insatsernas påverkan på utsläpp av växthusgaser, energieffektivisering och andelen förnybar energi i länet, och om möjligt • bedömt insatsernas påverkan på ovanstående mål.

Redovisning av uppdrag 19

”Länsstyrelserna ska med ett långsiktigt perspektiv främja, samordna och leda det regionala arbetet med att förverkliga regeringens politik avseende energiomställning och minskad klimatpåverkan.”

Finns någon systematisk och formaliserad samverkan med externa aktörer för energi- och klimatfrågor i länet (t.ex. klimatråd eller liknande)?

Om ja, fyll i tabellen.

Namn på samverkan?	Klimatrådet Jönköpings län
Länsstyrelsens roll?	Skapat av Länsstyrelsen 2011. Länsstyrelsen leder, samordnar och administrerar Klimatrådet.
Antal deltagande organisationer/personer och organisatorisk tillhörighet (privat/offentlig/ideell sektor)?	Klimatrådet består av 12 grupper med 60 organisationer, 130 personer från näringsliv/myndighet/akademi/skola/ideell sektor/stiftelse, region och alla länets 13 kommuner. Utöver formellt tillsatta grupper finns förankrade projekt och processer så som Klimatpris (2012), Klimatvecka (2014), nyhetsbrev (2017), Solbilsrace (2018), Solsafari (2017), Alemdalen (2017) osv som leds av Länsstyrelsen. Det gemensamma är att arbetet är förankrat och följs upp i Klimatrådet i bred samverkan.
Hur leds samverkan?	Klimatrådet leds av landshövdingen och administreras av energi- och klimatstrategen i nära samverkan med gruppernas sekreterare och externa ordföranden.
Hur bereds arbetet?	Alla grupper bereds separat och samordnas genom sekreterare från Länsstyrelsen.
Antal träffar under året?	Alla grupper har normalt fyra möten per år. Sen har projektgrupper, processer självklart mer operativ delar där Bridging the GAP, Solkraftsprojektet, Effektlager och Elvägspilot är några exempel.

Har länsstyrelsen genomfört några betydelsefulla aktiviteter för att stödja eller kommunicera energi- och klimatarbetet i länet, och som inte redovisas under någon av de övriga arbetsområdena?

Svara genom att fylla i tabellen (lägg till rader vid behov)

Aktivitet	Syfte	Målgrupp	Länsstyrelsens roll
Doktorandtjänst (2018 - 2022)	Analysera klimatarbetet och lyfta fram framgångsfaktorer som kommunikativt förstärker pågående klimatsatsningar i länet.	Aktörer i Klimatrådet.	Initiativtagare tillsammans med högskolan, förankring i Klimatrådet samt medfinansier.

Klimatveckan (2014-)	Bidra till att nå visionen om ett Plusenergilän.	För alla.	Initiativtagare. Lett arbetet.
Klimatkonferensen (OBS 1 av 50 aktiviteter under Klimatveckan 2018)	Klimatveckans höjdpunkt med över 800 deltagare.	För alla.	Lett arbetet.
Solkraftsprojekt, <i>Meddelande nr 2018:31</i>	Öka solkraften	För alla	Lett arbetet i nära samverkan med flera aktörer.
Solsafari	Öka solkraften	För alla	Lett arbetet i nära samverkan med flera aktörer.
Solmatchen	Öka solkraften	Klimatrådet tävlade mot alla andra i länet.	Lett arbetet i nära samverkan med flera aktörer.
Solbilsrace	Öka delaktigheten och inflytandet hos unga.	Gymnasieelever	Lett arbetet i nära samverkan med flera aktörer.
YH-utbildning till soletekniker	Öka antalet solelsinstallatörer	Vidareutbildning.	Medskapare
Solkalkylator.se	Visualisera och tillgängliggöra solkraften.	För alla	Medskapare
Designtävling Effektlager	Öka delaktigheten och inflytandet hos unga	För alla	Medskapare
Klimatpriset (2012-)	Lyfta framstående och innovativa satsningar inom energi- och klimatområdet i Jönköpings län	För alla.	Initiativtagare. Lett arbetet.
Nationellt kunskapsstöd, delaktighet och inflytande	Ungdomsrådet har lyfts fram som gott exempel i ett nationellt kunskapsstöd för delaktighet och inflytande, ett stöd som arbetats fram av	kunskapsstöd är framtaget som en hjälp till medarbetare för att säkerställa ett delaktighets- och inflytandeperspekt	Gott exempel.

	Länsstyrelserna i Skåne och Västerbotten	iv i länsstyrelsens verksamhet	
Effektlager steg 1	En fysisk anläggning har byggts som kombinerar solkraft (255 kW), återanvända elbilsbatterier (10 10 kW Pb-batterier (22 kW), laddning av elfordon.	En pilotanläggning, ECRIS Jönköping.	Medskapare
Effektlager steg 2	Ansökan till Energimyndigheten för att kombinera solkraft, återanvända elbilsbatterier (Li-Jon), laddning av elfordon.	Fyra pilotanläggningar hos regionala nätbolag i Jönköpings län.	Lett arbetet i nära samverkan med flera aktörer.
Inspirationsmeny hållbar mat	Öka kunskapen och inspirera till mer hållbar mat i offentliga och privata kök.	Offentliga och privata kök.	Lett arbetet i nära samverkan med flera aktörer.
Debattartikel ”Den svenska maten vår största tillgång”	Opinionsbildning inom mat och klimat.	För alla.	Lett arbetet i nära samverkan med flera aktörer.
Almedalen id 51669	För andra året genomfört ett seminarium, 2018 med fokus på samverkan.	För alla	Lett arbetet i nära samverkan med flera aktörer.
Almedalen	Intervjuer av ledande personer inom transportomställningen.	Valda aktörer.	Administration under ledning av Blekinge tekniska högskola
12 nyhetsbrev	Spridning av Klimatrådets arbete, effekter och resultat.	För alla.	Lett arbetet i nära samverkan med flera aktörer.
Klimatrådet.se samt Klimatveckan.se	Plattform för nyheter, aktiviteter inom	För alla.	Lett arbetet.

	ramen för Klimatrådet.		
Trähusbyggnadsstrategi	Öka andelen trä i byggandet.	Politik inom kommun och region samt bolag inom bygg och försäkringssektorn	Lett arbetet i nära samverkan med flera aktörer.
Trähuskolan	Öka kunskapen om fördelarna med ökad andel trä i byggnader.	Tjänstepersoner inom offentlig och privat sektor med inriktning på bygg.	Lett arbetet i nära samverkan med flera aktörer.
Examensarbeten inom Klimatveckan	Uppföljning och vidareutveckling av Klimatveckan	Länsstyrelsen	Handledning
Projektarbete, ladd	Öka kunskapen om laddning av elfordon	Klimatrådets medlemmar	Handledning
Länsstyrelsen arrangerade konferensen ”Sveriges miljömål och Agenda 2030- drivkraft för tillväxt och utveckling”	Öka kunskap och intresse för miljödriven näringslivsutveckling samt att koppla samman offentlig sektor och näringsliv i detta utvecklingsarbete.	Offentlig sektor och näringsliv i länet	Arrangör
Elvägspilot	Påskynda övergången från fossila tunga transporter till el.	Elbolag, IT varuägare-transportföretag- och åkerier.	Lett arbetet i nära samverkan med flera aktörer.
Kraftsamling Biogas II	projekt som bidragit till att öka mängden biogas inom transportsektorn i Jönköpings lä	Aktörer i Jönköpings län	Klimatrådet uppges i utvärderingen vara en viktig samverkansplattform för projektet

Hur har länsstyrelsen använt anslaget för bidrag till lokala och regionala aktörer?

För att samordna och driva klimat- och energiomställningsarbetet i länet inklusive klimatrådet. Se ovanstående svar.

Hur har länsstyrelsens energi- och klimatstrategiska arbete utvecklats under året?

Nämn max tre exempel på hur länsstyrelsens arbete har utvecklats.

1. Länsstyrelsen har förstärkt den långsiktiga samverkan med akademi och skola, dels genom att bilda ett ungdomsråd, <https://klimatradet.se/ungdomsrad/> dels genom att utveckla ny doktorandtjänst inom media- och kommunikationsvetenskap.
2. Klimatveckan, som arrangerades för femte året, visar att hållbarhet blir en allt större drivkraft för stora delar av samhället. Klimatveckan bidrog till att öka takten i den pågående omställningen och Klimatveckan kan sammanfattas så här:
 - 50 (26) programpunkter under 7 dagar, öppet och gratis för alla.
 - Teman så som Mat, AI, Solkraft, Unga, Träbyggander, Lantbruk, Vatten, Agenda 2030, Media- och kommunikationsforskning, Innovation, Bilar, Materialforskning för att nämna några!
 - Aktiviteter i alla länets 13 kommuner.
 - Över 150 (100) engagerade organisationer.
 - Många tusen besökare och gratis och öppet för alla.
 - Solmatchen avgjordes, [läs här >>](#)
 - Klimatpriset delades ut, [läs här >>](#)
 - Tre livepoddar spelades in [läs här >>](#)
3. Klimatarbetet har under året breddats och förstärkts-där samverkan med samhällets olika aktörer är en framgångsfaktor. För att nämna exempel inkluderar klimatarbetet nu även ökat byggande i trä, effektlager för att balansera i lokala kraftnät samt Elvägpilot för tunga transporter.

Hur har länsstyrelsens arbete med uppdraget under året påverkat det regionala energi- och klimatarbetet?

T.ex. utvecklade processer och arbetssätt, fler aktörer som samverkar och deltar i det regionala arbetet eller större samsyn kring energi- och klimatmål.

Sedan år 2011 har Länsstyrelsen ett Klimatråd som idag har 12 arbetsgrupper, 130 engagerade personer från över 60 organisationer. Rådet leds av landshövdingen som består av 33 ledamöter. Klimatrådets verksamhet har vuxit under året. Till exempel har antalet

deltagande organisationer, pågående åtgärder och insatser samt engagerade personer ökat (*ordförande*):

- Klimatrådet, *landshövdingen*
- Beredningsgruppen, *energi- och klimatstrategen*
- Kommunikationsgruppen, *Hall Media*
- Klimatveckan, *energi- och klimatstrategen*
- Ungdomsråd, *Erik Dahlbergsgymnasiet*
- Trähusbyggnad, *energi- och klimatstrategen*
- Energieffektivisering, Konsumtion och livsstil, *Vetlanda kommun*
- Transporter och planering, *Region Jönköpings län*
- Förnybar energi, Jord- och skogsbruk, *Lantbrukarnas Riksförbund*
- Anpassning till klimatförändringar, *Värnamo kommun*
- Effektlager, *energi- och klimatstrategen*
- Elvägpilot Jönköping, *energi- och klimatstrategen*

Utöver grupperna ovan pågår projekt, processer, aktiviteter, handledning av studenter under ledning av Länsstyrelsen. För att lyfta fram ett exempel på hur Länsstyrelsens arbete påverkat energi- och klimatarbetet i länet, kan vi ta ”Solkraftsprojektet” som under 2018 bidrog till att:

- Seminarier arrangerades över hela länet med över 500 deltagare.
- Projektsatsningen Solsafari, som genomfördes med länets energi- och klimatrådgivare, besöktes av 500 personer och lyftes upp som ett gott exempel av Fossilfritt Sverige, fossilfritt-sverige.se/larande-exempel/kunskapshojande-solsafari/
- Projektet har varit med och tagit fram verktyget www.solkalkylator.se
- Projektet har aktivt bidragit till att Sveriges första YH-utbildning till soletekniker infördes och förlades till Huskvarna på TUC yrkeshögskola.
- Projektet har arrangerat satsningen “Solmatchen där Klimatrådet beslutade om att installera 5698 kW solceller.
- Det årliga antalet ansökningar om solcellsstöd slog rekord 2018 och placerar Jönköpings län på en andra plats av 21 län (Energimyndigheten december 2018). Jönköpings län är på samma nivå (totalt beviljat belopp) som Östergötlands län – som har 100 000 fler invånare.

”leda och samordna arbetet med att i dialog med andra aktörer i respektive län ta fram nya långsiktiga regionala energi- och klimatstrategier”

Hur har länsstyrelsen arbetat med att ta fram en ny energi- och klimatstrategi?

Beskriv status i arbete, när en remissversion beräknas vara klar, samt översiktligt upplägg av strategin, hur samverkan har gått till, vilka aktörer som deltagit och hur arbetet kommunicerats.

Under 2018 har Länsstyrelsen rekryterat en projektledare för arbetet med klimat- och energistrategin. Det första som skedde när projektledaren började sin anställning var att ta fram en projektplan för arbetet. En nulägesanalys för länet med utgångspunkt för uppföljning av den befintliga strategin har tagits fram och presenterats för bl.a. Klimatrådet, alla fokusgrupper inom Klimatrådet, Region Jönköpings län och Energikontor Norra Småland, kommundirektörerna i länet samt för övriga verksamheter inom Länsstyrelsen. I samband med dessa presentationer har arbetet med framtagandet av en ny strategi kommunicerats och hur deras roll i strategiarbetet kommer att fortsätta under 2019.

I arbetet med att ta fram en strategi kommer Länsstyrelsen att hålla en workshop för kommunernas tjänstemän, ha företagsträffar, dialogmöten med Region Jönköpings län och Energikontor Norra Småland, arbetsgrupper inom Klimatrådets fokusgrupper och Länsstyrelsens olika verksamheter. Länsstyrelsen planerar att en remissversion ska vara klar den 15 mars.

Har länet idag en energi- och klimatstrategi som antagits av politisk församling (region-/landstingsfullmäktige eller motsvarande)?

Nej. Den befintliga klimat- och energistrategin är inte antagen av politisk församling. Däremot så står länets kommuner och Region Jönköpings län bakom strategin och använder strategin som ett styrande dokument till sina verksamheter.

”samordna åtgärder för fossilfria transporter och inom ramen för arbetet med de regionala energi- och klimatstrategierna, i dialog med Energimyndigheten, ta fram regionala planer för infrastruktur för elfordon och förnybara drivmedel”

Hur har länsstyrelsen samordnat åtgärder för fossilfria transporter?

Beskriv kortfattat upplägg av arbetet och involverade aktörer.

Länsstyrelsen bedriver under perioden 2016 – 2019 projektet ”Bridging the Gap – för ett nollutsläpp i transportsektorn i Jönköpings län” som bedrivs inom ramen för länets Klimatråd. Fokus i projektet är på att minska utsläppen och öka andelen förnybar energi i transportsektorn, främst genom att vägleda och coacha företagen i Klimatrådet att arbeta för ett mer hållbart transportsystem. Projektet medfinansieras av Region Jönköpings län, 10 företag i Klimatrådet samt Regionala utvecklingsfonden (ERUF) via Tillväxtverket.

Länsstyrelsen är samverkanspart under perioden 2019 – 2021 i projektet ”FASTR - Snabbare omställning till fossilfria transporter i Jönköpings län” som drivs av

Energikontor Norra Småland. Syftet med FASTR är att ge samhället bättre förutsättningar att nå prioriteringen om en fossiloberoende fordonsflotta 2030 och med ambitionen att bli ett Plusenergilän till 2050. Det övergripande målet är att både stad och landsbygd i Jönköpings län, har tillgång till en mångfald av förnybara och icke fossila drivmedels- och laddningsalternativ, vilket krävs för att omställningen ska ta fart. Projektet ska också se till att regional infrastruktur, upphandlingar och drivmedelsproduktion främjar näringslivets och framförallt små- och medelstora företags möjligheter att verka och utvecklas. Projektet finansieras av Region Jönköpings län, Klimatrådet i Jönköpings län, Jönköping Energi, Njudung Energi, Jönköpings kommun, Vetlanda kommun, Scania, E.ON, Fordonsgas Sverige, Johan Askengren & Partners, Sävsjö Biogas, Gasum, Svensk Biogas, Södra Munksjön Utvecklings AB, June Avfall, Samverkan Återvinning Miljö (SÅM) och Tillväxtverket (ERUF).

Hur har länsstyrelsen arbetat med att ta fram regionala planer för infrastruktur för elfordon och förnybara drivmedel?

Beskriv status i arbete, översiktligt upplägg av planen och eventuell samverkan med regionala och lokala aktörer.

Under 2018 tog Länsstyrelsen fram projektplaner för uppdragen med ny energi-och klimatstrategi respektive regional plan för infrastruktur för elfordon och förnybara drivmedel, projektplanerna fastställdes hösten 2018 av "Operativa mötet" på Länsstyrelsen.

Planens upplägg är främst att presentera ett kunskapsunderlag över nuläget i Jönköpings län:

- Var infrastrukturen finns (kartmaterial) för respektive drivmedel.
- Övergripande nuläge för produktion av olika förnybara drivmedel.
- Analys om nuvarande infrastruktur är strategisk placerad.
- Nuvarande eller kommande ställningstaganden/planer för utbyggnad och användning av denna infrastruktur i länets kommuner.
- Jämförelser/analys över skillnader inom länet och mellan kommuner.
- Andelen fordon per bränsletyp i registrerad i länet.

Planens slutsatser ska peka ut riktningen för framtida handlingsstrategier för länets aktörer och Länsstyrelsen att arbeta vidare med under kommande år. Dessa handlingsstrategier kan sedan exempelvis användas i pågående projekt som drivs inom transportområdet, av länets kommuner och andra regionala aktörer.

Under året har samverkan skett med följande aktörer:

- Region Jönköpings län
- Energikontor Norra Småland
- Länets kommuner.
- Dialog har även initierats med Åkeriföretagen.

”med utgångspunkt i de regionala energi- och klimatstrategierna och Klimatklivet samordna och i dialog med aktörer verka för effektiva klimatinvesteringar i länet och synergieffekter mellan olika åtgärder”

Vilka insatser har länsstyrelsen gjort för att främja effektiva klimatinvesteringar och synergieffekter mellan åtgärder?

Under året har Länsstyrelsens fokus varit direkt vägledning och uppsökande verksamhet för att kunna främja effektiva och stora klimatinvesteringar. Insatserna har varit att delta på frukostmöten, uppsökande verksamhet till företag och aktörer samt generell marknadsföring av investeringsstödet via e-post och webbplats.

Kommentera figuren över länsvis klimatnytta/innevånare och utvecklingen jämfört med förra året.

Vilken typ av åtgärder har beviljats stöd under året? Är det främst stora eller mindre projekt? Har ni nått ut till nya grupper?

Under året har flertalet stora åtgärder beviljats stöd i Klimatklivet. Enskilda energikonverteringar för att byta bränsle för uppvärmning är fortfarande den dominerande åtgärden, tillsammans med investeringar i publik och icke-publik laddinfrastruktur.

Under 2018 beviljades det största Klimatklivet för Jönköpings län, närmare 124 miljoner i investeringsstöd för en ny, toppmodern produktionsanläggning för biogas. Dessutom beviljades flertalet tankstationer för biogas för kollektivtrafik och publik användning under året. Nya grupper som under året lämnat in ansökningar är åkeriföretag som söker investeringsstöd för olika typer av byten av fordon från fossilt till icke-fossila alternativ.

Har ni exempel på synergieffekter mellan åtgärder som kan ses som resultat av länsstyrelsens samordnande roll?

I samband med större investeringar i Klimatklivet, exempelvis etablering och utökning av närvärmeverk i kommuners kransorter (Gislaved – Anderstorp, Värnamos kransorter Bredaryd, Bor, Forsheda och Lanna) och Smålandsstenar så samordnar Länsstyrelsen inkomna ansökningar i dessa geografiska områden så att aktörer, exempelvis fastighetsägare och företag i området kan söka och få stöd för att ansluta sig till utbyggnaden och genomföra en energikonvertering, eftersom det i dessa platser fortfarande används mycket fossila bränslen för uppvärmning.

Har länsstyrelsen arbetat aktivt med att marknadsföra andra statliga stöd än Klimatklivet?

Ange i så fall vilka.

I samband med marknadsföringen av Klimatklivet har Länsstyrelsen informerat om ”Investeringsstöd för solceller” och det s.k. ”Ladda Hemma-stödet” (för privat laddinfrastruktur).

Har ni sett några effekter i det regionala energi- och klimatarbetet av arbetet med att informera om andra statliga stöd?

Den mest konkreta effekten av att informera om andra statliga stöd i samband med Klimatklivet är att flertalet aktörer väljer att söka flera stöd samtidigt, för olika typer av åtgärder. Ett exempel är företag och bostadsrättsföreningar som söker Klimatklivet för icke-publik normalladdning (dvs. laddning för verksamhetsfordon, personal eller boende) och även söker investeringsstöd för solceller. Länsstyrelsens bedömning är att detta grundar sig på en vilja att ha förnybar, egenproducerad el i fastigheterna och till laddningen av elfordon.

Har ni konkreta exempel på stimulans effekter av Klimatklivet?

Max tre exempel på där investeringarna på ett tydligt sätt möjliggjorts eller kunnat tidigareläggas tack vare det statliga stödet.

Klimatklivet har inneburit att många mindre företag på landsbygden får ökade möjligheter för att långsiktigt kunna minska sin klimatpåverkan. I inkomna ansökningar i denna aktörsgrupp framgår det mycket ofta att investeringen är otrygg om inte staten (via Klimatklivet) kan delfinansiera åtgärden och att åtgärden vid ett eventuellt avslag inte kommer att genomföras. Det framgår även att förändringar i uppvärmningssystem upplevs som en osäkerhet för företagen, det kan slå hårt på produktionen och bidra till eventuella produktionsstopp eller avbrott i verksamheten.

Nyholms Metall, ett familjeföretag med pressning och svarvning i Vaggeryds kommun, fick Klimatklivet år 2018 för att byta ut sin fossila uppvärmning till luft/värmepumpar. En åtgärd som företaget anser innebär att de kan överleva och fortsätta på landsbygden med så liten klimatpåverkan som möjligt, samtidigt som investeringsstödet innebär att de istället kan lägga pengarna på företagsutveckling.

Bröderna Anderssons Ind. AB, ett familjeföretag som tillverkar möbler i Vetlanda kommun, fick Klimatklivet år 2017 för att byta ut sin fossila uppvärmning för att istället ansluta sig till fjärrvärmenätet. En stor åtgärd som företaget anser innebär att de kan överleva som företag och få konkurrensfördelar med en mer miljövänlig och hållbar produktion.

Har ni tydliga exempel på synergieffekter med andra miljömål?

Beskriv i så fall max tre sådana exempel.

Främst ser Länsstyrelsen synergieffekter med miljömålen *Frisk luft* och *God bebyggd miljö*. Många åtgärder inom kategorin energikonverteringar samt transportområdet har vissa effekter som även bidrar positivt till *Frisk luft*. Transportåtgärder och avfallsåtgärder har vissa effekter som direkt eller indirekt bidrar positivt till miljömålet *God bebyggd miljö*. Konkreta exempel från Jönköpings län för dessa mål är investeringar i publik och icke-publik laddinfrastruktur för personbilar, laddinfrastruktur för elbussar, tankstationer för fordonsgas samt avfallsförebyggande åtgärder.

Har ni exempel på där klimatinvesteringarna bidragit till kostnadsbesparingar och/eller ökad sysselsättning?

Länsstyrelsens bedömning är att alla åtgärder inom åtgärds kategorin ”energikonvertering” bidrar till kostnadsbesparingar. Många beviljade ansökningar i Klimatklivet i den kategorin visar, med sina tillhörande lönsamhetskalkyler, att återbetalningstiden för hela investeringen är mellan tidsperioden 5 – 10 år vilket på sikt innebär att klimatinvesteringen då bidrar till kostnadsbesparingar.

Vilka utvecklingsmöjligheter ser ni i länets arbete med Klimatklivet?

Finns t.ex. åtgärdsområden i era strategier, aktörsgrupper som i begränsad utsträckning hittills har fått del av stödmöjligheten och/eller andra sätt att arbeta med rådgivning/information?

I Jönköpings län har det generella intresset att söka stöd från Klimatklivet från lantbrukssektorn varit högt, dock har antalet inkomna ansökningar från denna aktörsgrupp varit låg. Här finns utvecklingspotential. Länsstyrelsens analys är att lämpliga aktörer som kan bedriva verksamhet och lämna in ansökningar för exempelvis produktion av biokol, produktion och användning av förnybara bränslen samt genomföra åtgärder inom avfall var långsamma med att lämna in ansökningar till Klimatklivet. Jönköpings län fick de första ansökningarna inom dessa områden under 2018.

”verka för att öka andelen förnybar energi i länet, särskilt avseende insatser för att uppnå planmässiga förutsättningar inom den nationella planeringsramen för vindkraft till 2020”

Har länsstyrelsen genomfört några insatser för att uppnå planmässiga förutsättningar inom den nationella planeringsramen för vindkraft?

Beskriv kortfattat genomföra aktiviteter, t.ex. framtagande av regionalt planeringsunderlag, utbildning eller samverkan för att undanröja hinder för vindkraftsutbyggnad eller kommunikation av tidigare framtaget material.

Ja, Länsstyrelsen har deltagit i Vindvals referensgrupp och deltar i forskningsprojekt ”Ljudoptimering runt vindkraftsparker” som pågår 2018 – 2020. I Klimatrådets fokusgrupp för förnybar energi, Jord och skogsbruk, där olika aktörer från samhället deltar, är också vindkraftsutbyggnaden aktuell, inte minst med anledning av arbetet med revideringen av länets klimat- och energistrategi.

Har länsstyrelsen genomfört några andra aktiviteter för att främja förnybar energi?

Det kan handla om både produktion och användning av förnybar energi, t.ex. planeringsunderlag, nätverk, seminarier eller utbildningar. Insatser för biodrivmedel redovisas under ovanstående arbetsområde om samordning av åtgärder för fossilfria transporter.

Svar: Ja.

Aldrig tidigare har Länsstyrelsen åstadkommit bättre resultat och större effekt av arbetet för att öka den förnybara energin. Det har skett tack vare satsningar inom ramen för Solkraftsprojektet, Klimatveckan (som i sig hade 50 olika större aktiviteter), Effektlager steg 1 och 2 med mera. Att Jönköping län (Energimyndigheten december 2018) är på andra plats i beviljat belopp per invånare för det statliga solcellstödet är en möjlig direkt effekt av att informationsmaterial i såväl tryckt som digital form tagits fram för solkraft, över 10 seminarier/workshops har arrangerats som besökts av 600 personer, solkraftsprojektet har förekommit som talare på ytterligare 10 seminarier som besökts av flera hundra personer, länsövergripande Solsafari med ett besöksantal på 500 personer. Solsafarin har lyfts upp nationellt av bland annat Fossilfritt Sverige. Projektet har även arrangerat massor med vägledningstillfällen för organisationer och föreningar. I projektet har det funnits en effektiv samverkan med samverkansorganisationen Klimatrådet i Jönköpings län där satsningen Solmatchen initierades 2017. Solmatchen var en kommunikativ satsning där Klimatrådet under ett års tid försökte installera mer solkraft än hela Jönköpings län tillsammans. Solmatchen resulterade i att Klimatrådsmedlemmar beslutade om en installerad effekt motsvarande 5 698 kW (6500 kW, installerad effekt år 2016). I projektet har kompetensfrågan i installatörsledet lyfts. Projektet har initierat och varit bidragande till att aktivt arbeta för att en yrkeshögskoleutbildning kopplad till solkraft skulle starta i länet. Sveriges första utbildning till soleltekniker startade på yrkeshögskolan TUC i Huskvarna höstterminen 2018. Härutöver har Solbilsrace, designtävling för effektlager och Solkalkylator.se varit delar som lyft fram arbetet.

”arbeta för ett ökat genomslag av de nationella klimat- och energimålen inom olika sakområden och funktioner, såsom miljötillsyn, yttranden länsstyrelsernas roll som viktig remissinstans i miljöprövningsärenden, den lokala och regionala samhällsplaneringen, regionalt utvecklings- och tillväxtarbete samt infrastrukturarbete”

Hur bedriver länsstyrelsen arbetet med att integrera energi- och klimatfrågor i verksamhetens sakområden och funktioner?

Beskriv kortfattat, t.ex. om det sker inom ramarna för ordinarie verksamhetsplanering och återrapportering eller i särskilda processer.

Det sker inom ordinarie verksamhetsplanering och processer. Frågor kan också initieras och återrapporteringar ske vid det så kallade operativa mötet där länsråd och avdelningschefer deltar.

Finns någon formaliserad samverkan **inom** länsstyrelsen för att hantera verksamhetsövergripande energi- och klimatfrågor?

Om ja, fyll i tabellen.

Hur är samverkan organiserad?	Samverkan inom verksamhetsövergripande energi- och klimatfrågor sker i funktionen "Operativa mötet".
Hur leds samverkan?	Länsråd
Vilka deltar (chefs- och/eller handläggarnivå)?	Avdelningschefer samt länsråd. Handläggare och enhetschefer är föredragande i enskilda ärenden, controller och HR-funktion deltar vid behov.
Vilka frågor hanteras?	Verksamhetsövergripande miljö, energi- och klimatfrågor, fokus på beslut om projektplaner för RB-uppdrag, kommande projekt/insatser och kopplingar mellan olika sakområden på Länsstyrelsen. Dessutom ingår övergripande insatser för Länsstyrelsens interna miljöledning. Uppdrag 19 tillhör <i>Enheten för ekologisk hållbarhet</i> (bildad år 2017) vid utvecklingsavdelningen på Länsstyrelsen i Jönköpings län. Denna enhet hanterar även miljömål, klimatanpassning, friluftsliv, Agenda 2030 samt miljöledning. Denna enhet blir således indirekt en plattform för samverkan för övergripande energi- och klimatfrågor.

Har andra insatser för att få genomslag i sakområdena genomförts? Svara genom att fylla i tabellen (lägg till rader vid behov).

Sakområde	Insats	Resultat
Miljötillsyn och miljöprovning	Samverkan med projektet Incitament för energieffektivisering.	Arrangerat gemensamma informationsträffar. Fokus på Klimatklivet och andra investeringsstöd för att belysa möjligheten för små- och medelstora företag att söka investeringsstöd för åtgärder inom energikonvertering och energieffektivisering.
Samhällsplanering	Deltagit i framtagandet av planeringsunderlag "En aktuell Översiktsplan" till länets kommuner.	Bidragit med kunskapsunderlag inom energi- och klimatområdet inom samhällsplanering. Deltagit i arbetsgrupp och vid internremiss. I det framtagna planeringsunderlaget ingår internationella, nationella och regionala energi- och klimatmål samt nulägesbild över energiproduktion, energianvändning och klimatpåverkande utsläpp. Nya inslag via denna samverkan är även särskilda tillägg om kopplingen mellan samhällsplanering och solenergi samt infrastruktur för elfordon och förnybara drivmedel.
Tillväxtarbete	Samverkan med Region Jönköpings län om plan för integrering av miljö, energi och klimat i Regionens tillväxtarbete.	Deltagit på ett arbetsmöte och gett inspel till Region Jönköpings läns arbete med plan för integrering av miljö, energi och klimat i Regionens tillväxtarbete.

Tillväxtarbete	Arrangerat konferens om Miljö, tillväxt och hållbar utveckling.	Arrangerade, som en av tre Länsstyrelser, en konferens om Miljö, regional tillväxt och utveckling (22 mars). Konferensen arrangerades tillsammans med de nationella myndigheterna Tillväxtverket, Naturvårdsverket och Länsstyrelserna (RUS), samt regionala aktörerna Region Jönköpings län och Klimatrådet Jönköpings län.
Tillväxtarbete	Initierat projektansökan inom cirkulär ekonomi	Initierade projektansökan till Tillväxtverket (nationellt) för att arbeta med ett pilotprojekt om cirkulär ekonomi med små- och medelstora företag. Projektägare är organisationen CSR Småland, Länsstyrelsen är medverkande aktör och hjälpte till med underlag till ansökan. Region Jönköpings län har också beviljat medel till projektet.
Lantbruk och landsbygd	Deltagit i framtagandet av regional livsmedelsstrategi.	Bidragit med kunskapsunderlag inom energi- och klimatområdet inom landsbygdsutveckling samt deltagit i vid internremiss. I den framtagna livsmedelsstrategin ingår avsnitt om de regionala målen för energi- och klimatarbetet, hur innovation i lantbruket kan vara en miljö- och klimatframgång. I strategin ingår även avsnitt om hur lantbruken måste klimatanpassas gentemot klimatförändringarna, och hur denna klimatanpassning har synergier med energiomställningen mot ett mer hållbart och konkurrenskraftigt jordbruk.

”samverka mellan länsstyrelserna för att gemensamt utveckla länsstyrelsernas arbete på området energiomställning och minskad klimatpåverkan”

Hur har länsstyrelsen medverkat i LEKS utvecklingsarbete eller på annat sätt bidragit till att främja LEKS samordningsarbete?

Beskriv i så fall hur, t.ex. medverkat i något av LEKS utvecklingsprojekt, medverkat i LEKS arbetsgrupp eller styrgrupp eller genom att ha delat med sig av kunskap och erfarenheter till andra län?

Länsstyrelsen i Jönköpings län har delat med sig av kunskaper till andra län genom presentation på klimatklivskonferensen 2018 som arrangerades av LEKS och Naturvårdsverket. Tillsammans med Länsstyrelsen i Västra Götaland arrangerade vi ett kunskapspass om Klimatklivet och investeringsstöd på regional konferens för Energiföretagen Sydväst. Under året har Länsstyrelsen dessutom initierat Skypemöten med flertalet län för att diskutera framgångsfaktorer med Klimatklivet samt dela med sig av råd och erfarenheter. Länsstyrelsen i Jönköpings län har i detta fall samverkat med Länsstyrelsen i Kalmar län (angränsande län), Länsstyrelsen i Västra Götaland (angränsande län) samt Länsstyrelsen Norrbotten.

Länsstyrelsen i Jönköpings län har deltagit på LEKS nätverksträffar under 2018.

Har ni använt resultat av LEKS utvecklingsinsatser/projekt/nätverksträffar för att vidareutveckla ert arbete?

Beskriv i så fall vad och hur det använts för att utveckla arbete.

Nätverksträffarna är ett bra sätt att knyta kontakter som kan användas vid senare tillfällen. Ett exempel på det är kontakt med person från Tillväxtverket vid höstträffen. Det mynnade ut i ansökan och beviljat pilotprojekt om cirkulär ekonomi. Utöver nätverksträffarna är de återkommande Skypemöten om strategi och regional plan och allmänt erfarenhetsutbyte användbara i det vardagliga arbetet.

Har länsstyrelsen samarbetat med andra länsstyrelser förutom genom LEKS?

T.ex. Skype-möten inom "storregionala nätverk" eller genom att söka gemensamma projekt eller arrangerandet av gemensamma utbildningar och seminarier.

Skype-möten inom storregionala nätverk Jönköping-Kronoberg-Kalmar-Blekinge inom uppdraget med de regionala planerna för infrastruktur för elfordon och förnybara drivmedel, initierat av processledaren för uppdraget.

Hur har samarbete med andra länsstyrelser utvecklat ert arbete?

Samarbetat har främst inneburit kunskapsutbyte och löpande avstämningar, till viss del gemensamma tolkningar/avgränsningar inom uppdragets omfattning och syfte samt i samverkan föra dialog med länsövergripande aktörer för samarbeten inom uppdraget (i detta fall Blekinge Tekniska Högskola).

"bedöma hur insatserna har påverkat utsläppen av växthusgaser, energieffektivisering och andelen förnybar energi i länet"

Hur har länsstyrelsen arbetat för att följa upp och bedöma effekter av länsstyrelsens energi- och klimatstrategiska arbete?

Beskriv kortfattat arbetet med uppföljning och utvärdering och eventuella rutiner/metoder/processer för det. Har länsstyrelsen använt sig av t.ex. statistik, mätningar, enkäter och intervjuer för att följa upp och utvärdera det regionala arbetet?

Länsstyrelsen använder sig av åtgärdsprogram "Minskad klimatpåverkan", ett dokument där åtgärder som olika aktörer i länet ska genomföra under tidsperioden 2015 – 2019. Kommunernas åtaganden har följts upp årligen sedan åtgärdsprogrammet togs fram 2015, sedan år 2017 följer vi även upp de företag och andra organisationer som är med i Klimatrådet. Åtgärdsuppföljningen sammanställs och används dels i egna presentationer till Klimatrådet, men även som en del i miljömålsuppföljningen.

I samband med framtagandet av ny klimat- och energistrategi har det även skapats nulägesbilder, enklare analyser inom olika samhällssektorer, för att undersöka måluppfyllnad, trender och kvarvarande hinder på längre sikt.

I vilken mån bedömer länsstyrelsen det som möjligt att bedöma hur insatserna har påverkat utsläppen av växthusgaser, energieffektivisering och andelen förnybar energi i länet?

Länsstyrelsen anser att det är svårt att bedöma insatsernas effekter på kort sikt eftersom att det tar tid innan förändringen slår igenom. Många av insatserna som drivs är strukturförändringar, som i sig tar tid få på plats innan full effekt kan nås, samtidigt släpar statistiken efter i vissa sammanhang vilket gör att det är svårt att i nuläget se de kortsiktiga effekterna av enskilda insatser.

Det är svårt att dra slutsatser om vilka insatser som exakt resulterar i vad, det är viktigt att fortsätta med samverkan, kommunikation och ett inkluderande arbetssätt på regional nivå. Det är viktigt att det regionala perspektivet är med för att få effekt i de insatser som genomförs. Länsstyrelsen anser dock att förmågan att bedöma insatserns effekter successivt har blivit bättre i om. utvecklade statistikunderlag och beräkningar i exempelvis olika investeringsstöd (minskade utsläpp, klimatnytta per investerad krona, minskad energiförbrukning och så vidare).

Utifrån länsstyrelsens bedömning ovan, hur bedömer ni insatsernas effekt på utsläppen av växthusgaser, energieffektivisering och andelen förnybar energi i länet?

Bedömningen är att insatserna har effekt men det finns behov av att de kompletteras med nationella styrmedel som Länsstyrelsen inte har rådighet över.

Kompletterande frågor

Dessa frågor ställs för att ge viktig input för LEKS verksamhetsplanering för 2019 och 2020, samt till underlag som efterfrågats av Regeringskansliet.

Hur anser ni att stödet från LEKS har fungerat under året?

Stödet från LEKS har fungerat bra under året. Mest positivt har varit återkommande Skype-möten för Klimatklivet, samordningen av uppdragen för ny energi- och klimatstrategi och regional plan.

Vilka behov ser ni av kommande utvecklingsinsatser från LEKS, framförallt 2020 och framåt?

Länsstyrelsen anser att processledningen för våra uppdrag har fungerat väl och ser utvecklingsmöjligheter att ha processledning i fler områden.

Hur bedömer ni ert resursbehov framöver för arbetet med energi- och klimatuppdraget?

Behovet av mera resurser och att det är kontinuerligt är stort. För ett län som Jönköpings län är det önskvärt att dubblera stödet så att det finns finansiering för cirka tre tjänster.

Vilka behov ser ni av förstärkt stöd från nationella myndigheter?

Dela gärna upp ert behov mellan Klimatinvesteringar och vårt övriga energi- och klimatstrategiska uppdrag.

Klimatinvesteringar

Inom uppdraget behövs fortsatt kontinuerlig dialog med Naturvårdsverket. Fokus framöver bör vara på att utbyta erfarenheter och effektivisera hanteringen av lägesrapporter och slutredovisningar i de beviljade klimatklivsprojekten. Länsstyrelsens bedömning är att det fortfarande finns ett behov av investeringsmedel för flertalet av de åtgärder som ryms inom Klimatklivet för att det ska bli verkstad i omställningen.

Energi- och klimatstrategiska uppdraget

Nationell statistik nedbruten på regional och lokal nivå är viktigt. Att statistik finns och är tillgängligt är en sak, att den är aktuell, högst ett år gammal och paketerad för olika aktörsgrupper är allt mer angeläget att arbeta vidare med ur regional synpunkt. Vi ser gärna utvecklade arbetssätt och utökad samverkan mellan Länsstyrelsen och de nationella myndigheterna (Energimyndigheten och SCB) för att bättre kunna följa och göra analyser för länet.

Energimyndigheten har, via de inkomna ansökningarna till Klimatklivet om laddinfrastruktur, mycket ny kunskap om laddinfrastruktur och dessutom regionala och lokala data (geografisk information). Detta är ett område som vi kan utöka samverkan kring, särskilt i samband med uppdraget om regionala planer för infrastruktur för elfordon och förnybara drivmedel, men även efter att det uppdraget är genomfört. Kontinuerliga uppdateringar av regionala och lokala data kommer att behövas.

Vilka behov ser länsstyrelsen av nya och/eller förändrade styrmedel (juridiska, ekonomiska eller informativa) utifrån ett regionalt perspektiv för att energi- och klimatmålen ska nås (eller överträffas)?

Förslag kan även röra uppdrag till länsstyrelserna och/eller andra myndigheter. Detta är värdefull input, t.ex. från arbetet med energi- och klimatstrategierna, som LEKS kan framföra till Regeringskansliet i deras arbete med regeringens klimathandlingsplan som genomförs under 2019.

Nuvarande utveckling och den stora bilden för länet visar på att vi inte inom något område har förutsättningar att bidra till att klimatmålen nås i tid. Att peka ut ett enskilt område är därför mindre relevant ur regional synpunkt. Slutsatsen är att tiden börjar bli knapp att diskutera enskilda styrmedel (batterilagring, solcellsstöd, ladda hemma stödet m.fl.), bedömningen är att det finns ett behov av styrmedel (juridiska, ekonomiska och informativa) som i princip garanterar en måluppfyllelse inom alla sektorer.

Skribenter

Denna redovisning har sammanställts av Andreas Olsson, Jesper Agrelius och Annika Pers Gustafsson vid Utvecklingsavdelningen, enheten för ekologisk hållbarhet vid utvecklingsavdelningen. I arbetet har enhetschef Catarina Kristensson deltagit.

Kopia till

Länsledningen

Utvecklingsavdelningen, enheten för ekologisk hållbarhet

Diariet

